

Høstblomstsanatoriets historie

FAXE LADEPLADS: Østsjællandss Social-Demokrat' bringer en notits den 2. juli 1912: 'Høstblomstsanatorium' ved Faxe Ladeplads aabnes i Dag for Driften med Modtagelsen af 7 kirtelsvage Småpiger Alderen 5-12 Aar.

Den trefløjede ejendom bliver opført i tre tempi, 1911-1917. Det er 'Nationalforeningen til Tuberkulose Bekæmpelse' der lader bygningen opføre efter en tegning af arkitekt Carl Frederik Schiøtz (1878-1957) - og med tømrermeister N. Nielsen fra Faxe som hovedentreprenør. Den 10.000 kvadratmeter store grund, der købes af Jens Madsen Jensen, Faxe Ladeplads i 1911, har tidligere hørt til Gavnø Gods.

Bygningen får navnet 'Høstblomstsanatorium' fordi pengene til opførelsen er indsamlet ved salg af 'Høstblomsten' - en lille nål med en papirblomst, som bliver solgt af 'Nationalforeningen til Tuberkulose Bekæmpelse'. Den pompøse bygning bliver senere sammenlignet med 'Klitgaarden', opført i Skagen af Kong Christian den X som privat feriebolig for den kongelige familie.

Høstblomstsanatoriumet koster ca. 30.000 kr. Halvdelen bliver skænket af 'Komiteen for Opførelsen af et Børnesanatorium ved Faxe Strand'. Denne komité har direktør Otto Mortensen, Faxe Kalk A/S, som formand. De resterende 15.000 kr. kommer fra salg af 'Høstblomsten', der koster 10 øre pr. stk. Prøv lige at udregne hvor mange høstblomster det er?

10.308 STK. TØJ

I beretningen for 1912 anfører lægen om pigerne: 'Deres alder var 9 år og opholdet varede 2-3 måneder. Ved indskrivningen vejede pigerne i snit 24,4 kg og vægtforøgelsen efter opholdet var på 3,5 kg. I juli og august måned fik børnene strandbade, - og det første år blev der vasket 10.308 stk. tøj'. Den 15. september 1912 bringer ugebladet 'Illustreret Tidende' en helside med titlen, 'Høstblomsten'. 'Børn kan faa langvarigt eller kortere Ophold for at blive plejet under særlig gode Forhold, det kender de fleste noget til, og saadanne til Kystsasanatorier, et ved Faxe-Bugt for Piger og et ved Kalø-Vig for Drengene, er der taget i Brug nu i Sommer. Hvert Sted er ansat en fuldt uddannet, praktisk Sygeplejerske som Forstanderinde med en Dame, der hovedsa-

geligt skal forestå Køkkenet, og tre Piger til assistance. Hvert af Sanatorierne er beregnet på at modtage 30 Børn'.

STOR DØDELIGHED

I 1882 opdager den tyske læge Robert Koch tuberkulose-bacillen og der kan stilles en diagnose, men ikke helbredes. Omkring år 1900 er tuberkulose årsag til stor dødelighed i Danmark og den mest udbredte er lungetuberkulose.

Til disse patienter bliver der udviklet et koncept, som praktiseres på sanatorier: lys, frisk luft og nærende kost. Sanatorierne bliver placeret uden for byerne for at isolere de syge fra de raske. Og området ved 'Sibirien Huse' er i 1912 helt sikkert: 'uden for byerne'. I 1928 opdager den skotske læge Alexander Fleming penicillin, og siden 1930'erne bliver kampen mod tuberkulose med calmette-vaccine brugt i Danmark. Den beskytter mod de farligste tuberkuloseformer, men giver ikke beskyttelse mod den mest almindelige: lungetuberkulose.

SPORVOGN I FAXE LADEPLADS

Kl. 4.10, en fredag morgen i 1962, bliver der ringet afgang for sporvogn 106 i remissen på Enghave Plads i København. Jo, tidligt oppe, men der er jo også langt til første stoppested. Og det er først, da man når til Hovedgaden i Faxe Ladeplads, at problemerne melder sig. Hovedgaden, som er under istandsættelse, har kun underbelægning på plads. Vil det holde til blokvoagens tre tons og sporvoagens syv tons? Østsjællandss Folkeblad skriver: 'Det er nemlig i Faxe Ladeplads, hvor den gamle udrangerede sporvogn vil komme til ære og værdighed på skrammellegepladsen ved siden af den smarte røde brandbil, som Kystsasanatoriet for nylig fik af Falck'. Anledningen til dette postyr er overrækkelse af en gave fra Københavns Sporveje til Høstblomstsanatoriumet i anledning af 50 års jubilæum.

MILJØSVAGE PIGER OG DRENGE

I 1949 bliver Høstblomstsanatoriumet ud- og ombygget til også at kunne rumme drenge. Så det er både drenge og piger der, fra 1962, leger med de fine gaver fra Falck og Københavns Sporveje. I 1956 sker en stor forandring: 'lungebørn' bliver nu ikke visiteret til

ophold på Høstblomstsanatoriumet og i årene frem til 1973 bliver ophold kun tilbudt 'miljøsverige drenge og piger' (også kaldet 'nervøse og tilpasningsvanskelige'), som hovedsageligt kommer fra København og Grønland.

Hvorfor? I 1943 bliver endnu et vigtigt antibiotikum opdaget: streptomycin. Brug af denne opdagelse - sammenholdt med en storstilet folkesundhedsindsats i 1950'erne gør, at tuberkulose frem mod 1970-80'erne bliver betragtet som udryddet i Danmark. Sporvogn 106 er nået til endestationen og dens dage er talte.

HÅNDVÆRKERE OMDØBER SANATORIET

Høstblomstsanatoriumet bliver i 1973 købt af 'Kolonien Filadelfia', Dianalund. 'Filadelfia' er et behandlingssted for epilepsi - en større concern med mange ejendomme på Sjælland.

I et brev til Faxe kommune den 19. september 1973, informerer de: 'Bygningen tænkes, fremtidig anvendt som feriecenter for Kolonien Filadelfias patienter og i perioder tillige som kursuscenter for medarbejdere'. Ledelsen udskriver en konkurrence blandt medarbejderne: hvem kan finde på et godt navn til det ny sted? Men det bliver hverken ledelse, medarbejdere eller Faxe Kommune der finder på et navn, for i Kolonien Filadelfias personaleblad, maj 1974, kan de forbløffede medarbejdere læse: 'Morsomt nok fortæller de lokale håndværkere der for tiden restaurerer bygningerne, at ejendommen netop i folkemunde og af stedets folk simpelthen kaldes 'PERLEN'.

I øvrigt har Faxe Kommune samt Koloniens bestyrelse af forskellige grunde afvist de forslag til navngivning, som er indgivet af medarbejderne. Kolonien Filadelfias patienter og personale har stor glæde af 'Perlen', men bruger ikke stedet tilstrækkeligt, hvilket kommer til udtryk i årsskrift medio 70'erne: 'Vi har selv en del kursusaktivitet, og Socialstyrelsen og andre statsinstitutioner har lejet stedet, men det ville være godt, om flere 'opdagede' Faxe. Vi må vel gøre noget mere reklame for stedet'.

Den 30. april 1975 lander journalist Henning Becker i Ålborg med 204 vietnamesiske børn. Det bliver en af danmarkshistoriens første store udlændingesager, som udvikler sig til en strid mellem Becker og de danske myndigheder. En del af børnene bliver indkvarteret på: Høstblomstsanatoriumet.

KFUMS SOCIALE ARBEJDE

I 1981 ønsker 'Kolonien Filadelfia' at sælge 'Perlen'. Faxe Kommune får et tilbud på 4 mio. kr., men afslår: 'Udgifterne til ombygning til kollektivboliger for ældre vil være for store'. Der kommer yderligere tilbud fra 1) Bøje Nielsen (hotel og restaurant). 2) Tvindskolerne (skole). 3) SID (kurser). 4) Pernille Utzon-Frank (bofællesskab).

Men stedet skal anvendes til 'sociale former'. 'KFUM's Sociale Arbejde' slår til - de kan ikke købe, men får en god langtidslejekontrakt og kalder stedet for 'Strandgården'. 'Dagbladet' skriver den 7. september 1981: 'Afdelingsleder Torkild Kraft

(red: nuværende redaktør på Haslev-Faxe Posten) fortæller, at det beskyttede pensionat er et behandlingshjem for mennesker, der har behov for over en længere periode at blive trænet op til at kunne gå ud i dagligdagen og klare sig selv. Det er f.eks. mennesker, der tidligere har haft alvorlige alkoholproblemer og mennesker med psykiske problemer.

Det nye pensionat i Faxe Ladeplads er beregnet til 25 klienter, som typisk skal opholde sig der i tre til fire måneder under ret frie forhold'. I 1983 får 'KFUM's Sociale Arbejde' driftoverenskomst med Københavns Kommune og driver socialt arbejde frem til 1999 hvor Københavns Kommune overtager lejemålet som led i planen for hjemløsområdet. I 2003 nedlægger Københavns Kommune, 'Strandgårdens behandlings-tilbud for stofafhængige' - og den 25. juni 2004 køber 'Faxe Ladeplads Invest ApS' ejendommen.

STRANDGÅRDS ALLÉ

'Stenbjerg Ejendomme A/S' køber Strandgården i 2006 for 31.417.000 kr. - og den 11. oktober 2007 vedtager Faxe Kommune lokalplan nr. 300-42A, som giver ejeren af Hovedgaden 78, 4654 Faxe Ladeplads mulighed for at anvende området til 22 boliger.

10 boliger kan indrettes i selve Strandgården, og 12 boliger kan bygges langs alléen (som i lokalplanen benævnes 'Strandgårds Allé'), fra Strandgården og ud til

Høstblomstsanatoriumet (Strandgården) Faxe Ladeplads. Foto: Sylvest Jensen Luftfoto Det Kgl. Bibliotek

Hovedgaden. Resten af området er projekteret med parkeringspladser, stier og park for de nye beboere. Lokalplanen vurderer bygningens bevaringsværdi således: 'Stolt og flot bygning - giver karakter til strækningen langs kysten'. Og i samme plan kan man også læse, at 'der vil ske en befolkningstilvækst på ca. 53 personer i Faxe Kommune over de næste 6 år'.

Alt er lagt til rette, men pludselig annulleres projektet: finanskrise?

Stenbjerg Ejendomme A/S er kendt for at renovere bevarings-

værdige bygninger med stor respekt for byggestil og arkitektur - f.eks. Rønnede Kro, Stationsbygningen i Faxe Ladeplads og Kommunegården i Faxe. Så, der skal nok komme nyt liv i Perlen på Strandgårds Allé, der leder frem til Strandgården - som i 1912 bliver navngivet: Høstblomstsanatoriumet. Historie er fremtid.

Af Michael Milo Jørgensen, HISTORIE Faxe Ladeplads

'Høstblomstsanatoriumet' placeres ved 'Sibirien Huse' for at isolere de syge fra de raske. 'Kirtelsvage' piger på stranden, ca. 1930. Foto: Michael Milo Jørgensens billedsamling.

**Slip for besværet når sneen falder...
bestil din snerydning allerede nu**

For private og erhverv i Faxe Kommune

- Mange års erfaring.
- Snerydning med det samme.
- Vi kører ud i hele Faxe Kommune.
- Snerydning og saltning både til private og erhverv.
- Vi kan skræddersy en aftale med dig lige efter dine ønsker.

Ring for et 100% uforpligtende tilbud.

BRDR. MADSEN & SØN I/S
Kontakt Henrik Madsen tlf. 4045 2130 • Thomas tlf. 2143 2340
Bråbyvej 71, 4690 Haslev • brdrmadsen@brdrmadsen.dk